

VI міжнародна науково-практична конференція «INNOVATIONS TECHNOLOGIES IN SCIENCE AND PRACTICE» 15-18 лютого 2022р., Хайфа, Ізраїль

секція – психологія

Психологічне благополуччя особистості студентської молоді в професійній підготовці.

Омелянська Вікторія Іллічна
Старший викладач кафедри психології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
omelyanska.vi@gmail.com

З розвитком позитивної психології все більшої уваги психологи приділяють дослідженню позитивного функціонування людини. Забезпечення, збереження та розвиток психологічного здоров'я є пріоритетним в сучасній позитивній психології. Орієнтир на конструктивні, творчі складові підготовки спеціалістів є затребуваним у вищій школі. Найбільш важливим конструктом, який характеризує позитивне функціонування людини, можна назвати поняття психологічного благополуччя. Спроби осмислення даного феномену привели до появи конструктів суб'єктивного, психологічного, евдемоністичного та гедоністичного благополуччя, проблема теоретичного визначення яких й нині залишається актуальною. Поглиблений аналіз сутності феномену психологічного благополуччя та визначення його факторів становлення також потребують уваги дослідників.

Мета нашого дослідження полягає в аналізі особливостей пізнавальної активності студентів з різним рівнем прояву психологічного благополуччя та специфіці психологічної допомоги в актуалізації позитивного психологічного функціонування в умовах вузу.

Масштабні дослідження психологічного благополуччя особистості, його проявів, складових, чинників, психологічного та соціального значення, вікових та гендерних особливостей розпочато західними дослідниками. За твердженням американського дослідника Р. Райана всі підходи до розуміння психологічного благополуччя, які розроблено на сьогодні, можна розділити на два основні напрями: гедоністичний та евдемонічний. Прибічники першого напрямку (N. Bradburn, E. Diener, D. Kahneman) вважають психологічне благополуччя станом людини, який виникає через задоволення потреб у різних сферах життя. Послідовники другого напрямку (C.D. Ryff, A.S. Waterman) переконані, що обов'язковим проявом благополуччя є прагнення людини до особистісного зростання — незадоволення досягнутими життєвими результатами, що спонукає людину до саморозвитку.[9,14]

Підхід, який інтегрує у собі уявлення, притаманний прибічникам як гедоністичного, так і евдемонічного підходу, запропонувала американська дослідниця К. Рифф, яка виділила шість компонентів психологічного

благополуччя як прояву позитивного психологічного функціонування: самоприйняття, позитивні стосунки з оточуючими, автономія, управління оточуючим середовищем, мета в житті, особистісне зростання.

У вітчизняній психології психологічне благополуччя розуміють як складне переживання задоволеністю власним життям, яке одночасно відображає актуальні та потенційні аспекти життя особистості. На сьогодні у рамках наукової розробки проблеми психологічного благополуччя особистості створено його інтегральну концепцію (Р. Шаміонов), вивчено зв'язок із осмисленістю життя (П. Фесенко), визначено умови та фактори досягнення (В. Куліков); досліджено феномен суб'єктивного благополуччя: його типологію та фактори в економічному аспекті (В. Хащенко), співвідношення емоційного та когнітивного компонентів (О. Бочарова), етнічні розбіжності (В. Гриценко); розроблено різні аспекти питання щастя та задоволеності життям (І. Джидарьян, В. Татаркевич); вивчено феномен задоволеності життям (В. Куліков, Н.Шустова). [11,12,]

Проаналізовано провідні концептуальні положення наукової полеміки відомих вітчизняних та зарубіжних психологів про проблему позитивного функціонування особистості. Виокремлено теоретичний концепт психологічного благополуччя як складової психічного здоров'я. Здійснено теоретико-методологічне обґрунтування актуальності досліджуваної теми. Пріоритет надано вивченню пізнавальної активності в професійній підготовці з різним рівнем прояву психологічного благополуччя студентів. Таким чином виокремлено важливий фактор психологічного благополуччя – пізнавальну активність особистості.

В емпіричному дослідженні ставили завдання визначити рівень психологічного благополуччя в студентів з різною пізнавальною активністю в професійній підготовці. Задля реалізації поставленого завдання скористалися наступними методами: шкала психологічного благополуччя Рифф в модифікації Шевеленкова Т. Д. та Фесенко Т. П.[16]; методика для діагностики навчальної мотивації студентів (А. А. Реан і В. А.Якунін, модифікація Н. Ц. Бодмаєвої); методика «Індивідуальна модель психологічного здоров'я» (А. В. Козлова), бесіда на тему «Задоволеність професійним вибором та підготовкою» та контент-аналіз отриманих результатів; метод аналізу документів (вивчення журналу академічної успішності студентів).

Результати рівня психологічного благополуччя у студентів-психологів 2-4 го курсів показали, що 38% з них мають низькі значення за параметрами: самоприйняття. Ці студенти не задоволені собою, своїми особистісними якостями; не вірять у власні сили, недооцінюють можливості, негативно оцінюють себе та своє життя, обставини та безсилі що-небудь змінити у власному житті. Тільки у 43% студентів складаються позитивні стосунки з навколишніми і відсутнє відчуття керованості середовищем. У 25% студентів є відчуття припинення особистісного росту і відсутність самореалізації, на наш погляд, це частина студентів, які розчарувалися у виборі професії чи відчувають серйозні труднощі у засвоєнні знань та застосуванні їх на практиці.

Картину психологічного благополуччя студентів представляють наступні розвинуті параметри: цілі в житті та осмисленість життя (у 25% студентів – високі показники, у 75 % – нормальні), а також самоприйняття (у 62% –

нормативні показники), баланс афекту (у 25% – високі значення, у 37% – нормативні). Тобто, визначені життєві цілі, позитивне сприйняття свого минулого досвіду, розуміння і прийняття всіх аспектів своєї особистості, впевненість в собі і своїх можливостей, задоволеність своїм життям – характеризують психологічне благополуччя студентів задоволених вибором професії та характером міжособистісних стосунків.

Загальні показники психологічного благополуччя містяться в нормативних значеннях, тільки у 2% студентів загальний показник психологічного благополуччя нижче норми.

Нами були проаналізована академічна успішність студентів за період навчання у вузі за допомогою методу аналізу документів: відомостей та характеристик проходження практики, журналу академічної успішності. Результати виявили зниження успішності у студентів з низькими значеннями психологічного благополуччя, що пов'язане з деяким розчаруванням у виборі професії, усвідомлення своєї невідповідності вимогам до особистості. Спостереження також показують, що у частини студентів на третьому та четвертому курсах підвищується інтерес до практичної сторони професії – зацікавленість до певних напрямків психології, активність у відвідуванні психологічних тренінгів практично орієнтованих семінарів; проявляється вибірковість до підготовки по навчальним предметам, які мають психологічну зорієнтованість, що звичайно відображається на загальному рейтингу успішності студентів.

Здійснений теоретико-практичний аналіз припущення про зв'язок успішності професійного навчання та рівня психологічного благополуччя дозволяє констатувати, що при успішному професійному навчанні рівень психологічного благополуччя високий, а зменшення успішності професійного навчання, в силу різних факторів (невідповідність професії здібностям і можливостям, спад мотивації, фінансові проблеми тощо), порушує переживання психологічного благополуччя і зменшує рівень психологічного здоров'я. Більше того теоретико-методологічний аналіз проблеми дозволяє засвідчити, що з одного боку високий рівень психологічного благополуччя є базою для успішного професійного навчання, а з іншого – успішне професійне навчання може трактуватися як хороший ресурс психологічного благополуччя.

Список літератури:

1. Бабина Т. Г., Єршова О. П. Успішність як багатовимірний феномен // Міжнародна науково-практична конференція "Успішність особистості: потенціал та обмеження" [Електронний ресурс]. – Режим доступу до збірника:http://www.psychscience.com.ua/department /oklad.php?mova=ua&scho=_ua/knopki/konfer-2010/index.php
2. Волочков А. А. Психологическое здоровье и активность студента / Андрей Александрович Волочков // Вестник Пермского государственного гуманитарно-педагогического университета. Серия № 1. Психологические и педагогические науки № 1 – 2014 с. 57-68

3. Завгородня О. В. Проблема психологічного здоров'я: теоретичні та прикладні аспекти / О. В. Завгородня // Психологія і суспільство. – 2007. – №3. – с. 124-137
4. Козьмина Л. Б. Динамика психологического благополучия личности студентов-психологов: дис. канд.: 19.00.07 – педагогическая психология / Козьмина Л. Б. – Иркутск, 2014. – 174 с. // [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа <http://www.dissercat.com/content/psikhologicheskoe-blagopoluchie-lichnosti-v-ekstremalnykh-usloviyakh-zhiznedeyatelnosti>.
5. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. / Олег Матвійович Кокун / – К.: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012. – 200 с.
6. Леонтьев Д.А. Первая международная конференция по позитивной психологии [Электронный ресурс] / Д.А. Леонтьев, Е.И. Яцута-Баронская. – Режим доступа: http://positivepsychology.ru/history/first_conference.htm.
7. Селигман М. Новая позитивная психология: Научный взгляд на счастье и смысл жизни [Текст] / М. Селигман / Перев. С англ. – М.: Издательство «София», 2006. – 368 с.
8. Шаронова І. В. Психічне здоров'я особистості як предмет психологічного дослідження / І. В. Шаронова // Проблеми сучасної психології 2013 №20: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / За ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. – Вип. 20. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. – 856 с. – с. 738-747
9. Шарапова Р.З. Структура психологического благополучия в период социально-экономического благополучия [Электронный ресурс] / Р.З. Шарапова // Конференция «Ломоносов – 2011». – Режим доступа: http://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2011/1424/12670_24ae.pdf.
10. Ширяева О.С. Психологическое благополучие личности в экстремальных условиях жиз-недеятельности: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.01 – Общая психология, психология личности, история психологии / О.С. Ширяева. – Петропавловск-Камчатский, 2008. – 254 с.
11. Шамионов Р.М. Субъективное благополучие личности: психологическая картина и факторы : монография. Саратов: Научная книга, 2008. – 296с.
12. Шевеленкова Т.Д., Фесенко, П.П. Психологическое благополучие личности (обзор основных концепций и методологическое исследование) // Психологическая диагностика. 2005, № 3. с. 95-129
13. Фесенко П.П. Осмысленность жизни и психологическое благополучие личности: автореф. дис. канд. психол. наук / П. П. Фесенко – М., 2005.–16с.
14. Созонтов А.Е. Гедонистический и эвдемонистический подходы к проблеме психологического благополучия / А. Е. Созонтов // Вопросы психологии. – 2006.– № 4. – С.105-114
15. Козьмина Л.Б. Оптимизация психологического благополучия личности студентов-психологов в период обучения в вузе / Л.Б. Козьмина // Историческая и социально-образовательная мысль. ИСОМ. – 2013. – №5 (11). – с. 216-218.

16. Жуковская Л. В. Шкала психологического благополучия К. Рифф // Л. В. Жуковская, Е. Г. Трошихина // Психологический журнал, 2011. – Т. 32. – №2. – с. 82-93.